

Gebe Kadınların Emzirme ve Anne Sütü Konusundaki Bilgilerinin, Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi

Evaluating Knowledge, Attitude and Behavior of Pregnant Women about Lactation and Human Milk

Mine Kanat Pektaş¹, Mehmet Fırat Mutlu²

¹Afyon Kocatepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Afyonkarahisar, Türkiye

²Yüksek İhtisas Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, bebeklerinin beslenmesinden birincil derecede sorumlu olarak değerlendirilen gebe kadınların emzirme ve anne sütü konusundaki bilgilerinin, tutum ve davranışlarının değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

Gereç ve Yöntem: Ocak 2013-Aralık 2013 tarihleri arasında Afyon Kocatepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'ndeki gebe polikliniğine rutin kontrol için başvuran 400 gebe kadın, katılımcı olarak çalışmaya alındı. Katılımcıların her birine beş seçenekli 20 sorudan oluşan bir anket uygulandı.

Bulgular: Katılımcıların çoğu, daha önce birden fazla doğum yapmış ve sekiz yıldan az süreyle eğitim almış ev hanımlarıdır. Yaş aralığı ilerledikçe gravidite ve parite değerleriyle birlikte yaşayan çocuk ve istemli küretaj sayısı da anlamlı olarak artmaktadır (hepsi için $p=0.048$). Eğitim düzeyi yükseldikçe anne sütü ve emzirme ile ilgili doğru bilgilere sahip olma oranı artmaktadır. Ev hanımlarıyla karşılaştırıldığında bir işte çalışan veya öğrenim gören kadınların anne sütü ve emzirme ile ilgili doğru bilgilere sahip olma oranı yükselmektedir. Daha önce en az bir kez doğum yapmış kadınlarla kıyaslandığında hiç doğum yapmamış kadınların emzirme ve anne sütü ile ilgili doğru bilgilere sahip olma oranı artmaktadır.

Sonuç: Doğurganlık çağındaki kadınların çoğu, anne sütünün yararlı olduğunu ve emzirmenin ne kadar devam ettirilmesi gerektiğini bilmektedir. Ancak, bu bilgi düzeyi, emzirmenin devamlılığı konusunda inisiyatif sahibi olmayı sağlayacak boyutta değildir. Doğurganlık çağındaki tüm kadınların emzirme ve anne sütüyle ilgili en doğru bilgilere kolaylıkla ulaşabilmesi sağlanmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Anne sütü; emzirme; kolostrum

Geliş Tarihi: 21.03.2016

Kabul Tarihi: 30.04.2016

ABSTRACT

Objective: The present study aims to evaluate the knowledge, attitude and behavior of pregnant women who are regarded as the individuals being primarily responsible for the nutrition of newborns and infants.

Methods: The present study reviews 400 women who were admitted to the department of obstetrics and gynecology at Afyon Kocatepe University Medical Faculty Hospital between December 2012 and January 2013. Each participant filled a questionnaire consisting of 20 questions.

Results: The majority of the participants are the multiparous non-pregnant women who were educated for less than eight years. As the participant age increases, there is a significant elevation in gravidity, parity as well as the number of living children and elective curettages ($p=0.048$ for each). The women with advanced education status are more likely to be informed about nursing. When compared with the housewives, the working women and students have significantly more knowledge about lactation. Multiparous women are more likely to have information about human milk than nulliparous women.

Conclusion: Most of the women at reproductive age are aware of the benefits of human milk and they know how long lactation should be continued. However, this level of knowledge seems to be insufficient for the maintenance of lactation. Therefore, all women at reproductive age should have an easy access to the most current and accurate information about human milk and lactation.

Key Words: human milk; lactation; colostrum

Received: 03.21.2016

Accepted: 04.30.2016

GİRİŞ

Anne sütü; yenidoğan ve bebeklik dönemlerindeki büyüme ve gelişme süreci için gerekli olan tüm sıvıyı, enerjiyi ve besin öğelerini içeren, biyoyararlılığı yüksek, sindirimi kolay doğal bir besindir. Anne sütünün ve emzirmenin hem bebek, hem anne için, sağlık, beslenme ve bağışıklık alanlarının yanı sıra gelişimsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik yönden pek çok yararı vardır (1).

Emzirme; doğum sonrası dönemde kanamayı ve buna bağlı anemi riskini azaltır. Uzun vadede ise osteoporozdan korur ve over, endometrium ve meme kanserlerine yakalanma riskini azaltır. Gebelik kilolarının verilmesini kolaylaştıran bu ekonomik beslenme yöntemi, annelik duygusunun gelişmesine yardımcı olarak anne ile bebek arasındaki bağı güçlendirir. Buna karşılık, anne sütüyle beslenen bebeklerde bağışıklık sistemi ve bebeklik çağında sık görülen enfeksiyonlara karşı savunma mekanizması güçlenirken uzun vadede kronik hastalık görülme olasılığı belirgin ölçüde azalmaktadır. Ayrıca, anne sütüyle beslenme, bebeğin ruhsal ve mental gelişimine katkıda bulunmaktadır (2-4).

Doğumdan sonraki ilk bir saat içinde emzirmeye başlanmalıdır. Bebek her istediğinde emzirilmeli, emziren bebeklere emzik veya herhangi bir yiyecek/içecek verilmemelidir. Annelere emzirme teknikleri gösterilmeli; her emzirmede bebeği her iki memede en az 5-10 dakika tutması gerektiği öğretilmelidir (3-5).

Dünya Sağlık Örgütü, her bebeğin doğumdan itibaren 6 aylık olana kadar tek başına anne sütü ile beslenmesini, bundan sonra da ek besinlerle (su, meyve suyu, mama vb) birlikte olmak koşuluyla en az 2 yaşına kadar anne sütüyle beslenmenin devam ettirilmesini önermektedir. Süt üretimini arttırmak için, emzirmeye hemen başlanmalı; sigara ve alkol kullanımından kaçınılmalıdır. Bundan başka, anne, yeterli ve dengeli beslenmeli; bol sıvı tüketmelidir (6, 7).

Bu çalışma, bebeklerinin beslenmesinden birincil derecede sorumlu olarak değerlendirilen gebe kadınların emzirme ve anne sütü konusundaki bilgilerinin, tutum ve davranışlarının değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

MATERYAL ve YÖNTEM**Hasta Seçimi**

Ocak 2013-Aralık 2013 tarihleri arasında Afyon Kocatepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'ndeki obstetri polikliniğine rutin kontrol için başvuran gebe kadınların hepsi çalışma için uygun katılımcı adayları olarak kabul edildi. Katılımcı adaylarıyla yüz yüze görüşülerek çalışmanın amacı ve çalışma tasarımı uyarınca uygulanacak anket konusunda bilgi verildi. Gönüllülük esasına göre anket sorularını yanıtlamayı kabul eden ve bu konuda sözlü olarak onamları alınan 400 gebe kadın katılımcı olarak çalışmaya alındı.

Çalışma Tasarımı

Katılımcıların yaşı, mesleği, eğitim düzeyi, toplam gebelik sayısı (gravidite), toplam doğum sayısı (parite), yaşayan çocuk sayısı, abortus sayısı ve istemli gebelik tahliyesi ile ilgili veriler kaydedildikten sonra emzirme ve anne sütü konusundaki bilgilerini değerlendirmek amacıyla önceden hazırlanmış bir anket uygulandı. Bu anket hazırlanırken ülkemizde aynı amaçla yapılmış benzer klinik araştırmalarda ve tez çalışmalarında yararlanılan ve emziren kadınlarda validasyonu sağlanmış anketler temel alındı (8, 9). Çalışmada kullanılan ankette 12 soru vardı ve her bir soru için evet ve hayır olarak iki seçenek mevcuttu. Katılımcıların muayeneleri bittikten sonra sakin ve sessiz bir ortama geçerek anketi tamamlamaları sağlandı.

İstatistiksel Analiz

Toplanan veriler, bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra Sosyal Bilimler için İstatistiksel Paket sürüm 18.0 (SPSS, SPSS Inc., Chicago, IL, ABD) kullanılarak analiz edildi. Sürekli değişkenler, ortalaması±standart sapma (aralık: minimum-maksimum) olarak ifade edilirken kategorik değişkenler sayı (yüzde) olarak gösterildi. İstatistiksel karşılaştırmaları yapmak amacıyla bağımsız örneklem t testi, ANOVA testi, Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi kullanıldı. Çift önergeli p değerinin 0.05'ten küçük olduğu karşılaştırmalar istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

BULGULAR

Tablo 1'de, çalışmaya katılan 400 gebe kadının sosyodemografik özellikleri özetlenmiştir. Çalışmaya katılan kadınların çoğu, sekiz yıldan daha az süre eğitim almış ve daha önce en az bir kez doğum yapmış ev hanımlarıdır.

Tablo 1: Katılımcıların sosyodemografik özellikleri

	Ortalama±Standart sapma (Aralık: Minimum-Maksimum)
Yaş (yıl)	31.1±10.2 yıl (aralık: 17-65 yıl)
Gravidite	1.7±1.5 (aralık: 0-7)
Parite	1.3±1.3 (aralık: 0-5)
Yaşayan çocuk sayısı	1.3±1.3 (aralık: 0-5)
Abortus sayısı	0.4±0.2 (aralık: 0-2)
İstemli küretaj sayısı	0.3±0.1 (aralık: 0-3)
Yüzde (Oran)	
Eğitim düzeyi	
Düşük (<8 yıl)	%53.8 (215/400)
Orta (9-12 yıl)	%26.3 (105/400)
Yüksek (≥13 yıl)	% 20.0 (80/400)
Meslek durumu	
Ev hanımı	%62.5 (250/400)
Memur	%20.0 (80/400)
İşçi	%17.5 (70/400)
Obstetrik öykü	
Nullipar	%38.8 (155/400)
Multipar	%61.2 (245/400)

Tablo 2'de, çalışmaya katılan 400 gebe kadın yaş aralıklarına göre gruplandırılmış ve bu gruplandırmaya göre gravidite ve parite değerlerinin yanı sıra yaşayan çocuk, abortus ve istemli küretaj sayıları karşılaştırılmıştır. Buna göre, yaş aralığı ilerledikçe gravidite ve parite değerleriyle birlikte yaşayan çocuk ve istemli küretaj sayısı da anlamlı olarak artmaktadır (hepsi için p=0.048).

Tablo 2: Katılımcıların yaş aralıklarına göre obstetrik öykü parametreleri

	18-23 (n=180)	24-29 (n=120)	30-35 (n=100)	p
Gravidite	0.9±0.8	2.2±2.0	2.4±2.2	0.048*
Parite	0.6±0.5	1.8±1.7	2.0±1.9	0.048*
Yaşayan çocuk sayısı	0.6±0.5	1.8±1.7	2.0±1.8	0.048*
Abortus sayısı	0.2±0.1	0.4±0.2	0.6±0.4	0.056
İstemli küretaj sayısı	0.1±0.1	0.3±0.1	0.5±0.1	0.048*

*p<0.05, istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Tablo 3'te ise katılımcıların anne sütü, emzirmenin yararları ve doğru emzirme konusundaki bilgileri değerlendirilmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların emzirmenin yararları ve doğru emzirme ile ilgili bilgileri

	Sayı (Yüzde)
Emzirmek, doğum sonrası kanamayı azaltır.	84 (%21.0)
Emzirmek, doğum sonrası dönemde uterusu küçültür.	87 (%21.8)
Emzirmek, gebelik kilolarının verilmesini hızlandırır.	184 (%46.0)
Emzirmek, meme ve over kanserinden korur.	289 (%72.3)
Anne sütü, bebeğin gaz sorununu önler.	183 (%45.8)
Bebek doğar doğmaz ilk gelen süt mutlaka bebeğe verilmelidir.	336 (%84.0)
Bebek üç saatten fazla uyuduğunda uyandırılarak emzirilmelidir.	233 (%58.3)
Bebek meme başını alması için meme başına şekerli su/bal sürülür.	98 (%24.5)
Bebek meme başını alması için meme başına şekerli su/bal sürülür.	304 (%76.0)
Bebek meme başını alması için sırtı sıvazlanır veya yanına dokunulur.	284 (%71.0)
İlk altı ay bebeğe sadece anne sütü verilir.	251 (%62.8)
Emzirme iki yıl devam ettirilebilir.	260 (%65.0)
Bebek altı aylık olunca ek besin başlanabilir.	

Tablo 4'te, katılımcıların eğitim düzeylerine, meslek durumuna ve obstetrik öykülerine göre emzirme ve anne sütü ile ilgili bilgileri analiz edilmiştir. Buna göre, eğitim düzeyi yükseldikçe anne sütü ve emzirme ile ilgili sorulara doğru yanıt verme oranı artmaktadır.

Ev hanımlarıyla karşılaştırıldığında bir işte çalışan veya öğrenim gören kadınların anne sütü ve emzirme ile ilgili doğru bilgilere sahip olma oranı yükselmektedir. Daha önce en az bir kez doğum yapmış kadınlarla kıyaslandığında hiç doğum yapmamış kadınların emzirme ve anne sütü ile ilgili sorulara doğru yanıt verme oranı artmaktadır.

Tablo 4: Katılımcıların eğitim düzeyine, meslek durumuna ve obstetrik öykülerine göre emzirme ile ilgili bilgileri

	Düşük (<8 yıl) (n=215)	Orta (9-12 yıl) (n=105)	Yüksek (≥13 yıl) (n=80)	p
Emzirmek, doğum sonrası kanamayı azaltır.	34 (%15.8)	20 (%19.0)	30 (%37.5)	0.105
Emzirmek, doğum sonrası dönemde uterusu küçültür.	35 (%16.3)	22 (%21.0)	30 (%37.5)	0.099
Emzirmek, gebelik kilolarının verilmesini hızlandırır.	60 (%27.9)	54 (%51.4)	70 (%87.5)	0.036*
Emzirmek, meme ve over kanserinden korur.	139 (%64.7)	78 (%74.3)	72 (%90.0)	0.044†
Anne sütü, bebeğin gaz sorununu önler.	61 (%28.4)	53 (%50.5)	69 (%86.3)	0.033*
Bebek doğar doğmaz ilk gelen süt mutlaka bebeğe verilir.	168 (%78.1)	93 (%88.6)	75 (%93.8)	0.066
Bebek üç saatten fazla uyuduğunda uyandırılarak emzirilir.	89 (%41.4)	76 (%72.4)	68 (%85.0)	0.042*
Bebeğin emmesi için meme başına şekerli su/bal sürülür.	64 (%29.8)	20 (%19.0)	14 (%17.5)	0.087
Bebeğin emmesi için sırtı sıvazlanır/yanağına dokunulur.	145 (%67.4)	86 (%81.9)	73 (%91.3)	0.049†
İlk altı ay bebeğe sadece anne sütü verilir.	104 (%48.4)	102 (%97.1)	78 (%97.5)	0.044*
Emzirme iki yıl devam ettirilebilir.	79 (%36.7)	98 (%93.3)	74 (%92.5)	0.038*
Bebek altı aylık olunca ek besin başlanabilir.	83 (%38.6)	100 (%95.2)	77 (%96.3)	0.038†
	Ev hanımı (n=250)	Memur (n=80)	İşçi (n=70)	p
Emzirmek, doğum sonrası kanamayı azaltır.	34 (%13.6)	20 (%25.0)	30 (%42.9)	0.079
Emzirmek, doğum sonrası dönemde uterusu küçültür.	37 (%13.6)	22 (%27.5)	28 (%40.0)	0.077
Emzirmek, gebelik kilolarının verilmesini hızlandırır.	64 (%25.6)	54 (%67.5)	66 (%94.3)	0.038*
Emzirmek, meme ve over kanserinden korur.	152 (%60.8)	70 (%87.5)	67 (%95.7)	0.045†
Anne sütü, bebeğin gaz sorununu önler.	64 (%25.6)	53 (%66.3)	66 (%94.3)	0.033*
Bebek doğar doğmaz ilk gelen süt mutlaka bebeğe verilir.	201 (%80.4)	70 (%87.5)	65 (%92.9)	0.096
Bebek üç saatten fazla uyuduğunda uyandırılarak emzirilir.	104 (%41.6)	69 (%86.3)	60 (%85.7)	0.046†
Bebeğin emmesi için meme başına şekerli su/bal sürülür.	82 (%32.8)	10 (%12.5)	6 (%8.6)	0.034*
Bebeğin emmesi için sırtı sıvazlanır/yanağına dokunulur.	164 (%65.6)	72 (%90.0)	68 (%97.1)	0.077
İlk altı ay bebeğe sadece anne sütü verilir.	137 (%54.8)	77 (%96.3)	70 (%100.0)	0.042†
Emzirme iki yıl devam ettirilebilir.	111 (%44.4)	72 (%90.0)	68 (%97.1)	0.039*
Bebek altı aylık olunca ek besin başlanabilir.	115 (%46.0)	76 (%95.0)	69 (%98.6)	0.040†
	Nullipar (n=155)	Multipar (n=245)		p
Emzirmek, doğum sonrası kanamayı azaltır.	34 (%21.9)	50 (%20.4)		0.088
Emzirmek, doğum sonrası dönemde uterusu küçültür.	37 (%23.9)	50 (%20.4)		0.077
Emzirmek, gebelik kilolarının verilmesini hızlandırır.	100 (%64.5)	84 (%34.3)		0.044**
Emzirmek, meme ve over kanserinden korur.	128 (%82.6)	161 (%65.7)		0.057
Anne sütü, bebeğin gaz sorununu önler.	107 (%69.0)	76 (%31.0)		0.042**
Bebek doğar doğmaz ilk gelen süt mutlaka bebeğe verilir.	106 (%68.4)	230 (%93.9)		0.066
Bebek üç saatten fazla uyuduğunda uyandırılarak emzirilir.	134 (%86.5)	99 (%40.4)		0.046**
Bebeğin emmesi için meme başına şekerli su/bal sürülür.	40 (%25.8)	58 (%23.7)		0.096
Bebeğin emmesi için sırtı sıvazlanır/yanağına dokunulur.	112 (%72.3)	192 (%78.4)		0.077
İlk altı ay bebeğe sadece anne sütü verilir.	150 (%96.8)	134 (%54.7)		0.042**
Emzirme iki yıl devam ettirilebilir.	146 (%94.2)	105 (%42.9)		0.039**
Bebek altı aylık olunca ek besin başlanabilir.	149 (%96.1)	111 (%45.3)		0.040**

*Düşük ve orta eğitim grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur.

†Düşük ve yüksek eğitim grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur.

*Ev hanımı ve işçi grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur.

†Ev hanımı ve memur grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur.

**p<0.05, istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

TARTIŞMA

Ülkemizin en önemli sağlık sorunlarından biri, bebek ve çocuk ölüm hızlarının yüksek olmasıdır. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması-2008 (TNSA-2008) verilerine göre, Türkiye'de 2008 yılından önceki beş yıl için bebek ölüm hızı binde 17 olarak bildirilmiştir (10). Bebek ve çocuk ölümlerini doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen nedenlerin başında, yetersiz beslenme gelmektedir. Dünya genelinde, beş yaş altı ölümlerin %50'den fazlasında yetersiz beslenmenin rol oynadığı tahmin edilmektedir (11). UNICEF, bebek ve çocuk ölümlerini azaltmanın en önemli yollarından birinin bebeklerin yeterli sürede ve uygun biçimde emzirilmesi olduğunu belirtmektedir (12).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu, emzirmenin özendirilmesi ve desteklenmesi için doğum hastanelerindeki eğitim ve bebeklerin anneleriyle aynı odada kalarak emzirilmelerine ilişkin kuralları ve ilkeleri ortaya koymuştur (13-15).

TNSA 2008 verilerine göre tüm çocuklar için ortalama emzirme süresi 14 aydır. Bu bulgu, emzirmenin yaygın olduğunu düşündürse de doğum sonrası ilk altı ayda her beş çocuktan yalnız birinin sadece anne sütüyle beslenmekte olması ve çocukların %40'ının anne sütünden önce başka bir gıda almış olmaları ise emzirme alışkanlığının istenen nicelik ve nitelikte olmadığını göstermektedir (10, 14).

Anne sütü ile beslenme konusunda yapılan birçok araştırma, annenin eğitim düzeyinin, sosyoekonomik durumun ve paritenin etkili olduğunu göstermiştir. Sunulan çalışma, potansiyel anne adayları olan doğurganlık çağındaki kadınların anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgilerini değerlendirmeyi ve doğru bilgilere sahip olma şansını etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlamaktadır.

2005 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde yapılan Şengül ve arkadaşlarının çalışmasında, annelerin %65,4'ü bebeklerine anne sütünün daha yararlı olduğunu, bebeği beslediğini ve hastalıklardan koruduğunu bildiklerini ifade etmiştir (16). İstanbul Göztepe Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde gerçekleştirilen bir tez çalışmasında, emziren annelerin %61'i anne sütünün bebeği hastalıklardan koruduğunu, %28'si bebeğin büyüme-gelişmesine katkıda bulunduğunu, %24'ü bebeğin bağışıklık sistemini güçlendirdiğini ve %23,5'i anne sütünün besleyici olduğunu söylemiştir. Öte yandan, bu tez çalışmasında incelenen annelerin kolostrum konusundaki bilgilerinin yetersiz olduğu görülmüştür. Buna göre, annelerin %10,3'ü kolostrumu daha önceden hiç duymadıklarını, duyanların %32,5'i ise bebeğe verilmesi konusunda fikirlerinin olmadığını, verilmesi gerektiğini söyleyenlerin de %30,5'i faydaları hakkındaki bilgilerinin olmadığını bildirmiştir. Aynı çalışmada, annelerin 63,4'ü sadece anne sütünün bebek altı aylık olana dek yeterli olduğunu bildirirken %24'ü bu süreyi beş ay olarak ifade etmiştir (17). Dalgıç ve arkadaşlarının çalışmasında ise annelerin %94,4'ü doğumdan sonra ilk olarak anne sütü verilmesi gerektiğini, %72,4'ü de kolostrumun yararlı olup atılmaması gerektiğini bilmiş; ancak, %19,3'ü ilk emzirme için doğumdan sonra 3 ezan geçmesi gerektiğini ifade etmiştir (18). Gürakan ve arkadaşlarının yürüttüğü çalışmada ise bu oranlar sırasıyla %97,3, %90,2 ve %20 olarak bulunmuştur (19).

Bu çalışmaya katılan annelerin yaklaşık %70'i emzirmenin uzun vadede meme ve over kanserinden koruduğunu bilse de sadece %20'si emzirmenin kısa vadeli yararlarından (doğum sonrası kanamayı azaltma, uterusu küçültme ve kilo verilmesini kolaylaştırma) haberdardır. Katılımcıların %84'ü kolostrumun yararlarını ve bebeğe verilmesi gerektiğini bilmektedir. Bunun yanı sıra kadınların yaklaşık %60'ı, bebek üç saatten fazla uyduğunda uyandırılarak emzirilmesi gerektiğini beyan etmiştir. Katılımcıların %71'i bebeğin ilk altı ay sadece anne sütüyle beslenmesi gerektiğini, %65'i bebek altı aylık olduktan sonra ek besin başlanabileceğini ve %63'ü emzirmenin iki yaşına kadar devam ettirilebileceğini bilmektedir. Sunulan bulguların, genel olarak literatürle uyum sağladığı düşünülebilir.

Dalgıç ve arkadaşlarının çalışmasında, eğitim düzeyi arttıkça, annelerin emzirme ve anne sütü ile ilgili sorulara doğru yanıt verme sıklığının da arttığı görülmüştür. Okur-yazar olmayan anneler sorulara neredeyse yarı yarıya doğru yanıt verirken lise veya yüksek okul mezunu annelerde sorulara doğru yanıt verme oranı %70'in üzerine çıkmaktadır. Aynı çalışmada, bir çocuğu olan annelerin %71'i sorulara doğru yanıt verirken, birden fazla çocuğu olan annelerin %66'sının soruları doğru yanıtladığı görülmüştür (18). Bağ ve arkadaşları da, en az ortaokul mezunu olan kadınların emzirme ve anne sütü hakkında anlamlı olarak daha bilgili olduğunu ortaya koymuştur (20). Bir başka benzer çalışmada ise, iki yaşında veya daha küçük bebeği olan 120 anne incelenmiş; annelerin %65,6'sının kolostrumun bebeğe verilmesi gerektiğini, %47,4'ünün ilk bir saatte emzirmeye başladığı ve %65,4'ünün bebeğin ilk 6 ay sadece anne sütü ile beslenmesi gerektiğini bildiği tespit edilmiştir. Yaş, eğitim düzeyi ve çalışma durumu gibi değişkenlerin bu bilgileri anlamlı olarak etkilemediği belirlenmiştir (8).

Hacettepe Üniversitesi Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Polikliniği'ne başvuran 203 gebe üzerinde yürütülen bir çalışmada; çekirdek aile tipine sahip, 20-29 ve 30 ve üzeri yaş gruplarında, ortaokul ve üzeri bir eğitime sahip olan ve ilk gebeliğini yaşayan kadınların emzirme tutumu puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur (21).

Sunulan çalışmada da, eğitim düzeyi yükseldikçe kadınların anne sütü ve emzirme ile ilgili bilgilerinin doğru olma olasılığı artmaktadır. Benzer biçimde, bir işte çalışan veya öğrenim gören kadınlarda ve daha önce hiç doğum yapmamış kadınlarda da emzirme ile ilgili sorulara doğru yanıt verme oranı anlamlı olarak yüksektir. Bu bulgular, annelerin eğitim düzeyiyle ilişkilendirilmiştir. Sekiz yıldan uzun süre eğitim görmüş kadınların bir işte çalışma veya yüksek öğrenim görmeye olasılığı daha yüksektir. Ayrıca eğitim düzeyi yüksek olan kadınlar genellikle daha ileri yaşta gebe kalmakta ve daha az sayıda çocuk sahibi olmaktadır.

Literatürdeki diğer çalışmalardan farklı olarak, bu çalışma, anne olsun olmasın, doğurganlık çağındaki tüm kadınların anne sütü ve emzirme hakkındaki bilgilerinin değerlendirilmesini amaçlamıştır. Bunun nedeni, yenidoğan bebeğin beslenmesi ile ilgili bilinçlendirme ve heveslendirmenin bebek sahibi olmayı düşünmeden önce yapılması gerektiği düşüncesidir.

SONUÇ

Bu çalışma, doğurganlık çağındaki kadınların çoğunun anne sütünün yararlı olduğunu ve emzirmenin ne kadar devam ettirilmesi gerektiğini bildiğini göstermektedir. Ancak, bu bilgi düzeyi, emzirmenin devamlılığı ve emzirme sırasında karşılaşılabilecek sorunların çözümü konusunda inisiyatif sahibi olmayı sağlayacak boyutta görünmemektedir. Dolayısıyla, doğurganlık çağındaki tüm kadınların emzirme ve anne sütüyle ilgili en doğru bilgilere kolaylıkla ulaşabilmesi sağlanmalıdır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

KAYNAKLAR

1. Baysal A (Editör). Beslenme. Dokuzuncu Baskı, Ankara: Hatipoğlu Yayınevi, 2002: 60-155.
2. Köksal G, Gökmen H (Editörler). Çocuk Hastalıklarında Beslenme Tedavisi. Birinci Baskı, Ankara: Hatipoğlu Yayınevi, 2000: 128-314.
3. Larson R, Duyff R. Amerikan Diyetisyenler Derneği'nin Geliştirilmiş Besin ve Beslenme Rehberi. İkinci Baskı, İstanbul: Acar Matbaacılık, 2003: 104-378.
4. Dror DK, Allen LH. The importance of milk and other animal-source foods for children in low-income countries. Food Nutr Bull 2011; 32: 227-43.
5. Nielsen SB, Reilly JJ, Fewtrell MS, Eaton S, Grinham J, Wells JC. Adequacy of milk intake during exclusive breastfeeding: a longitudinal study. Pediatrics 2011; 128: e907-14.
6. Klein N, Schewertmann A, Peters M, Kunz C, Strobel S. Immunomodulatory effects of breast milk oligosaccharides. Adv Exp Med Biol 2000; 478: 251-9.
7. Saadeh R, Casanovas C. Implementing and revitalizing the Baby-Friendly Hospital Initiative. Food Nutr Bull. 2009; 30(2 Suppl): S225-9.
8. Kabakoğlu Ünsür E, Demir Gündoğan B, Ünsür MT, Okan FF. Emziren annelerin emzirme ile ilgili bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi. Euras J Fam Med 2014; 3: 33-40.
9. Demir Gündoğan B. Emziren annelerin emzirme ile ilgili bilgi, uygulama ve davranışlarının değerlendirilmesi. İstanbul: İstanbul Bilim Üniversitesi Tıp Fakültesi. 2012.
10. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması 2008. Birinci Baskı, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri Basımevi, 2009: 131 – 87.
11. UNICEF. The State of the World's Children 2009. Second edition, Oxfordshire: Oxford University Press, 2009: 100-20.
12. UNICEF. The State of the World's Children 2008. First edition, Oxfordshire: Oxford University Press, 2008, 8 – 47.
13. Curran J, Barness L. Nutrition. In: Behrman R, Kliegman R, Jenson H (editörler), Nelson Textbook of Pediatrics, 16. Baskı, Philadelphia: Saunders Company, 2000: 138-67.
14. Coutsooudis A, Bentley J. Infant Feeding. In: Gibney MJ, Margetts MB, Kearney JM, Arab L (editörler), Public Health Nutrition, 11. Baskı, Oxford: Blackwell Publishing Company, 2004: 264-82.
15. Section on Breastfeeding. Breastfeeding and the use of human milk. Pediatrics 2012; 129: e827-41.
16. Sengül AM, Yıldön S, Sargın M. Annelerin emzirme konusundaki bilgi ve tutumları. Göztepe Tıp Dergisi, İstanbul, 2005; 20: 104-7.
17. Şahin G. Emziren annelerin emzirme ile ilgili bilgi, uygulama ve davranışlarının değerlendirilmesi. Uzmanlık tezi. İstanbul: İstanbul Göztepe Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Aile Hekimliği Koordinatörlüğü, 2008.
18. Dalgıç N, Hizel S, Köse RM. Ankara'nın en merkez ilçesinde anne sütü ile ilgili bilgi, tutum ve davranışların incelenmesi. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası 1998, 51: 137-43.
19. Gürakan B, Özcebe H, Bertan M. Multipar annelerin anne sütü ile ilgili deneyimleri. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi 1993; 36: 1-10.
20. Bağ Ö, Yaprak I, Halicioğlu O, Parlak Ö, Harputluoğlu N. Annelerin anne sütü hakkındaki bilgi düzeyi ve emzirmeyi etkileyen psikososyal faktörler. Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi 2003; 13: 63-71.
21. Işık Koç G, Tezcan S. Gebelerin emzirmeye ilişkin tutumları ve emzirme tutumunu etkileyen bazı faktörler. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2005; 12: 1-13.